

Gea Norvegica Geopark

Larvikitt

– et av naturens underverk

Når du betrakter en blå, foredlet larvikitt, kan du være sikker på at den opprinnelig kommer fra et av bruddene i eller omkring Larvik. For larvikitt er en unik, norsk bergart; den finnes bare her!

Som fasadestein og annen prydstein kan du imidlertid møte den i alle verdensdeler. Nettopp det blå fargespeilet er det som gjør larvikitten så populær; dette er et sjeldent fenomen i naturen!

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Gea Norvegica
UNESCO
Global Geopark

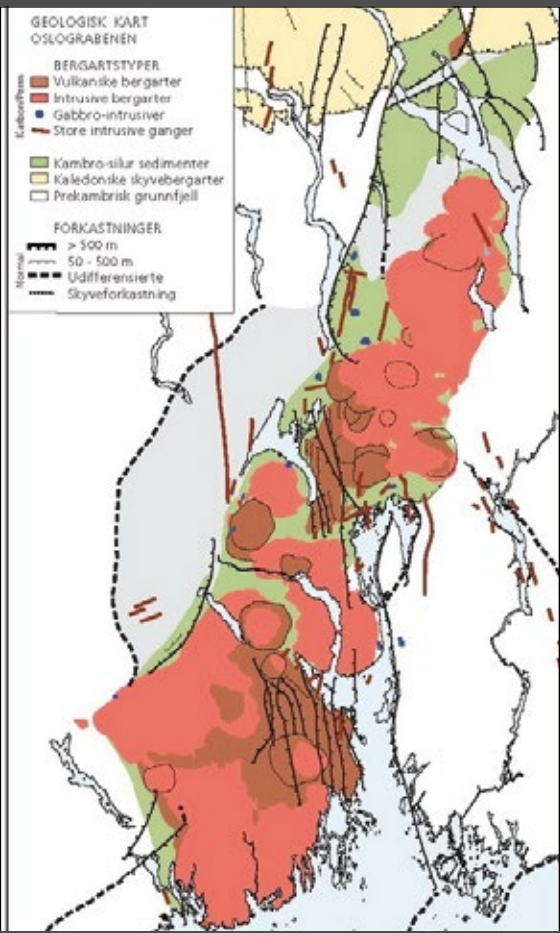
En dramatisk forhistorie

Det meste av fjellgrunnen i Larvik kommune ble dannet da det som geologene kaller for Oslofeltet, utviklet seg. For mer enn 300 millioner år siden var «Norge» del av et kjempestort kontinent; Pangea. Dette superkontinentet begynte å slå sprekker, og én sprekkeseone lå der Larvik ligger i dag.

Ut av sprekkenes rant smeltet stein og det ble kjempestore vulkanutbrudd. Steinsmelten størknet til lavabergarter, slike som vi finner på Mølen. Det nesten svarte fjellet på Saltstein er basaltisk lava. En annen type lava som rant ut var såkalt rombeporfyrilava, en lett gjenkjennelig prikkete bergart.

Over: Basaltene på Mølen

Glattskurte svaberg av larvikitt. Is og vann har formet fjellet og tært på overflaten slik at den får en rødaktig farge.

Over: Kart over Oslofeltet. Larvik ligger nederst til venstre i det røde feltet.

Universitetsbiblioteket i Oslo.
Kledd i mørk larvikitt fra Klåstad.
Foto: NGU

Larvikitten dannes

Ikke all steinsmelte rant ut på jordas overflate. Langt nede i grunnen beveget store mengder smeltet stein seg oppover mot kjøligere områder og størknet etterhvert, ganske langsomt. Slik ble den grovkornete larvikitten til. Hvis larvikittsmelten nådde helt opp til toppen av vulkanene, rant den ut og størknet til nettopp rombeporfyr. Gjennom noen millioner år med istider har bergartene som lå over larvikitten blitt slitt bort, og larvikitten ligger nå i dagen.

Stein til prydd

Larvikitt består nesten bare av mineraler fra gruppen som kalles feltspater. Siden bergarten størknet langsomt, rakk feltspatkrystallene å vokse seg store. Det blå fargespillet skyldes sannsynligvis en sammenvekst av to ulike feltspater. I en feltspatkrystall kan man finne tynne lameller av en annen feltspat, og det er lysbrytning mellom de mikroskopiske lagene som gir den fine fargen. For å få fram fargespillet er det viktig at alle steinblokker som skal brukes til pryddstein skjæres på riktig måte.

Rombeporfyr

Over: Larvikittbrudd i Tvedalen

Rik tradisjon

Bruk av larvikitt som bygningsstein er kjent helt fra middelalderen, blant annet fra Berg gamle kirke og Tjølling kirke. Larvikitt ble etterspurt fra utlandet allerede på begynnelsen av 1800-tallet, men det første larvikittbruddet ble startet først i 1884, av Ferdinand Narvesen i Fuglevik ved Stavern. I dag er flere brudd i drift, fra Klåstad i øst til Tvedalen i vest.

Larvikitten som tas ut i de ulike bruddene ser ikke lik ut. I de østlige delene av området er larvikitten mørk og av og til med et grønnaktig skjær.

I den vestlige delen, i området rundt Tvedalen, produseres den lysere blå varianten. Gea Norvegica Geopark er stolte av å ha larvikitten som del av geoparken!

Les mer om larvikitt:

Børresen, Heldal og Carstens (2009): Larvikitt: unik, vakker og eksklusiv: Norges nasjonalstein. GeoPublishing.

Kontakt Gea Norvegica Geopark:

Porselensveien 6A, 3920 Porsgrunn,
post@geanor.no, www.geoparken.no.

Du finner oss også på:
www.facebook.com/geanor

